

תוצאות חיים

שיעורו השבועי של מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א - פוסק עדת תימן
הנמסר בביתו מידי ליל שישי לבחורי הישיבות הקדושות
ירוצ"ל ע"י התאחדות בני התורה ובסיוע מוסדות יד מהרי"ץ

משלחן מלכים

הכנה ליום תשעה באב מג"ע מהריץ זצוק"ל

וכל זה בסבת עונינו אשר דבו
למעלה ואש, ובכל יום ויום
מוסיפים והולכים. וכבר אמרו חז"ל
כל מי שלא נבנה בהמ"ק בימיו
כאלו נחרב בימיו, וזה דבליה
כדומה שאין ישראל נגאלין רק
בשובה, כדכתיב אחר ישובו בני
ישראל ובקשו את ה' א' וכו', ואי
איחוד ואורך גלות כל הזמן הזה
הוא בעונותינו, ובה כאילו בימיו
נחרב בפועל כמו הראשונים
שגדמו להחריבו בעונם.

אנה נוליק את חופותינו נשכבה
בבשתינו ותכסינו כלמתנו ועינינו
נדמע דמוע מ"ך כנגד מ"ך על
שבד בת עמי השבדנו מ' ידפא
לנו.

ערב מ"ב אחר סעודתו יתעמף
כאבל, ויקבל עליו מענייתו
ואבילותו, ויחשוב וימן אל ליבו,
ומה אם מלאכי מרום, וכפיכול
הקב"ה עמהם, אשר עוד וחדוה
במקומו, נוגעים בכי ואבל וחנינה
ומספד, כמיש ויקדא האיץ ביום
ההוא לכי ולמספד ולקדוה ולחגוד
שה, מה יעשה האדם הנשפל האפל,
שדאי להתאבל ולבכות ושק ואפד
יציע על אווך גלותינו וצעדינו,
מושפלים עד עפד, כי יד כל דודה
בנו ואין אומר הרף אל תשלח ידך
אל הנער ישראל, ושכינה עומדת
לימינו ורואה ושומעת כמיש השיב
אחוד ימינו מפני אויב, אותה הימין
שנאמד בה ימינך ה' נאדדי בכח...
תדעץ אויב.

(עץ חיים ח"א חלק סדר ת"ב דף א ע"א)

השיעור השבועי

שנמסר בליל ששי עש"ק פרשת (מטות) מסעי

בתפילות אלו, ואמר לו שהעיקר הוא האמירה.

ונראה שזה מה שכתוב בפלא יועץ, שצער זה על חרבן בית המקדש הוא, הנחת האפר וכו', והמשיך שהעיקר הוא הפנימיות. דהיינו שהעיקר הוא הפנימיות, אבל המעשה והדיבור הם המעכב, והשאר לפי מה שהוא אדם.

ומבאר הפלא יועץ אך ירגיש אדם מהי גלות השכינה. יצייר בעצמו כאילו אמו חגורת שק, מתטפת שחורים וצועקת מרה קול ברמה ונוהמת כיונה. מה הלשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי וכו', וכזאת החי יתן אל ליבו, ואולי יזכה ויראה בנחמת ציון ובבניית בית המקדש בב"א.

ומנין לו הרעיון הזה. בספר קו הישר (פרק צ"ג) כותב כך, תדיר צריך האדם להתעורר בלב מר על גלות השכינה וכו' ולשים על לבו שבהיותו בארצו וכו' היו נקראים ישראל עם קדוש לה' וכו', מה שאין כן עכשיו ישראל נדחפים ונסחפים מפורזים וכו', והיאך לאר ישים האדם בליבו, כל מי שיראת ה' נוגעת ללבו, לכונן בתפילתו במקומות השייכים לגאולת ישראל וכו'.

על מה שלא שמע אומר לא שמעתי

ראיתי פירוש יפה על מש"כ במשנה באבות, שבעה דברים בחכם וכו', ועל מה שלא שמע אומר לא שמעתי, וחילופיהם בגולם. שלכאורה מה הפירוש, אם הוא לא שמע, הוא שקרן, לא גולם.

מספרים שהח"ח אמר שיחה בישיבה, והתלמידים אמרו שאת אותה שיחה בדיוק הוא אמר בשנה שעברה, ור"א וסרמן אמר שזו טעות, כי הוא הוסיף ח' מלים יותר.

א"כ הפירוש הוא, כל דבר קטן אומר לא שמעתי, והגולם אומר שמעתי. ולכן זה אינו שקרן. ואצל החכם כל פרט קטן נחשב דבר חדש.

ונדמה לי שכתוב בספר פלא יועץ דבר באותו דרך, שישתוק אדם כששומע מחבירו דבר שהוא כבר יודע, ושמע הכל, כי אולי יש תוספת בדבריו.

מה זה צער גלות השכינה

אנחנו בימי בין המצרים, ומדברים על החרבן ועל תיקון חצות וכו'. והשאלה, מה זה צער גלות השכינה.

אני חושב שהבאנו את תשובה רב פעלים למי שהקשה לו שאינו מרגיש את הלב

ואני מבין שזה המקור של הפלא יועץ,
לעיר דוגמא של אמא, כי השכינה נחשבת
אמא של ישראל.

בא חזיד"א בשם הגדולים ואומר, ולקול
הסיפור אל יפקפק שום אדם בלבו, אני
אענה במיטב האר"ש, אנחנו מאמינים
ודאי בכל דברי חז"ל, ולכן חזו מאמרם
בילקוט ירמיה, שראה אשה לובשת
שחורים, ואמרה לו אני אמא ציון.

ביאור 'יהא שלמא' ו'עושה שלום'

עכשיו נדבר דברים במדרגה שלנו. שאלנו
שיש קדיש יהא שלמא ואח"כ אומרים
עושה שלום, ולכאורה זה כפול.

התימנים מוסיפים בכל הקדישים וינחמינו
בעיון וכו' (חזן מבית הכנסת "פעולת
צדיק"...) ומדוע.

ונראה פשוט שזה משום שהבית השני
נחרב על שנאת חינוס, וע"כ אומרים
שיעשה שלום ואז וינחמינו בעיון. ובדורות
הראשונים לא אמרו את זה, כנראה משום
שראו צורך יותר בדורות האחרונים לחזק
דבר זה.

אבל, מי צריך לעשות שלום, כי הרי אנו
אומרים השיבנו ה' אליך ונשובה, והקב"ה
אומר שובו אלי ונשובה אליכם.

הערוך השלחן (בסימן נ"ו) מבאר, שמה
שמוסיפים בקדיש 'יהא שלמא' על עיקר
הקדיש, זהו משום שעכשיו יוצאים מבית
הכנסת, וח"ו עלול להיות קטטות ומריבות.

והוא שואל אח"כ, מדוע חוזרים שוב
עושה שלום? ואומר ע"ז, שנראה שזה

ובהמשך דבריו כתב, ודע מה שכתב
האר"י על מוהר"ר אברהם הלוי (שתיקן
תיקון שבת), שהיה צועק אחינו בית
ישראל הרי ידוע לכם שהשכינה
בעוונותינו הרבים בגלות וכו', ולא נתן
מנוחה לכל בני העיר וכו'. והרב האר"י
ז"ל הפליג בחסידותו ואמר עליו שהוא
גלגול של ירמיה הנביא.

פעם אחת אמר לו האר"י, דע לך כי שלמו
ימיד, אם לא שתעשה תקנה אחת שאלמד
אותך, ואם תעשה תקנה זו תחיה עוד
עשרים ושנים שנה. וזוהי, שתלך
לירושלם ותתפלל לפני הכותל המערבי
ותשפוך תחינתך ותזכה לראות את
השכינה.

ואז הלך החסיד לביתו, וסגר עצמו ג' ימים
וג' לילות, ואח"כ הלך לירושלם ובא לפני
הכותל המערבי בבכיה ותחנונים, ואח"כ
ראה ע"ג הכותל צורה דוגמת אשה
מלובשת שחורים, ומובא בשם אור
צדיקים בסגנון אחר, ופתאום ראה ע"ג
הכותל המערבי גודמת אשה אחת, ואיזה
מלבוש הוא ראה אותה, אין רצוני לכתוב,
לחוס על כבודו יתברך...]

תכף מרוב פחדו נפל על פניו ארצה והיה
צועק ובוכה בכי גדול ואומר אוי לי
שראיתך בכך, והיה מאריך בבכיה
וזעקות, והיה ממרט שערות ראשו עד
שהתעלה ונרדם. ואז ראה בחלום שבאה
אליו השכינה ואמרה לו תנחם בני
אברהם, יש תקוה לאחריתך וכו'. ויקץ
וכו'. ע"כ.

סדר אבג"ד. ויש לזה כמה תירושים. וכאן מתרצים, כדי שהיא מוכן ורגיל לכל ישראל בפייהם, כמו שכתוב בשירה הגדולה (האזינו) שימה בפייה.

ומשמע שהיה ענין שידעו את זה בע"פ. וקשה מהיכן ראייתו, כי הרי שבירת האזינו אין סימנים וחוז' מ'הזיו לך', אבל זה רק סימנים כלליים]. אמנם הראיה היא מהפסוק סימה בפייהם. ופרש"י, לעשות סימנים.

אבל הפלא הוא, שבמגילת איכה (חוז' מהפרק האחרון) יש גם רווחים בתוך הפסוקים. וחשבתי שזה משום שכתוב על שירת הים שיש רווחים משום שעתידיים ישראל לעתיד לבוא לכתוב את כל השירות שם. וא"כ נאמר גם כאן, שעתידיים לכתוב את כל מה שאפשר.

אמנם זה קשה, כי בפרק האחרון אין רווחים. וגם אינו לפי סדר אבג"ד (אמנם הוא כ"ב פסוקים).

אלא מוכח, שהרווחים הם משום שהם לפי אבג"ד, ולכן יש להם רווחים, כי כך הסימן אבג"ד יותר בולט. אבל בפרק האחרון שאינו לפי אבג"ד, אין בו רווחים.

ומה שמעניין הוא, שיש עוד כמה סוגי צירופים, וירמיהו מדבר באתב"ש, וכן הוא במגילת איכה, כי באות א' ות' בפרק א' כתוב 'רבתי' רבה אנחותי', וכעזה"ד.

ויש פסוקים שקשה למצוא את זה.

גב. נכתב לפי הבנת הכותב.

תפילה אחרת, כי יהא שלמא זה כשאין מחלוקת, שיחא שלום. ואח"כ מתפללים שאם יש צורך לשלום, יעשה שלום, כמו במרמויו, שיש סיבת קנאה בין המלאכים, והוא עושה שלום ביניהם, ע"י שלא רואה כל אחד את מי שתחתיו.

ויש לי שאלה על דבריו, כי הרי גם בבית הכנסת יש קטטות ומריבות, וא"כ למה יתפללו על השלום דוקא כשיוצאים מבית הכנסת.

ועוד, הרי גם כשאומרים שתי תפילות, שחרית ומוסף, יש קדיש תתקבל ויהא שלמא גם אחרי שחרית.

ובשלמא לפי נוסחתינו שאומרים תתקבל ויהא שלמא ביחד ממש, אפשר לומר שלא חילקו, אבל לפי כל הנוסחאות האחרות, שיחא שלמא הוא קטע בפני עצמו אשר לאמרו דוקא כשיוצאים.

אמנם אפשר גם לנוסחאות אלו, שלא חילקו כלל בקדיש תתקבל.

אבל נראה לומר תירוץ יותר טוב, ששתי הקושיות מתרצות אחת את השניה, שבאופן שיש סיבה לדבר, יש צורך לתפילה על השלום גם בבית הכנסת. כי כשיש יותר שהות כשיש שתי תפילות, וכן שבת שהוא יום ריק ממלאכה, יש יותר סיבה למחלוקת ומריבה.

סדר אבג"ד ורווחים במגילת איכה

במדרש תדשא מובא, למה במגילת איכה סדר הפסוקים הדי' הפרקים הראשונים לפי